

willig een schaar zetten in het verbond", maar het was juist de weigering, om eigenwillig een tweezijdige relatie te behandelen, als ware zij eenzijdig. En als vandaag de gedoopten in de Hervormde Kerk ginds, en de gedoopten in de Gereformeerde Kerken hier, het verbond weer zoo gaan zien, dan komt er wederzijds de verootmoediging, waartoe heel terecht de Leidsche redenaar oproept. Maar met de verootmoediging komt er dan ook weer de haar bewijzende daad, die aan beide zijden van de scheidslijn noodzakelijk is.

Aan den overkant der scheidslijn zal die daad moeten wezen: terugkeer tot de trouw, de weigering van kerkelijke dubbelhartigheid, de weigering om ontrouw te zijn aan kerkelijke formuleren, want (zie mijn rede in het Gedenboek der Afscheiding): elk Hervormd menschenkind is blijvend in overtreding tegen kerkelijke papieren, die immers tegen elkaar verdeeld zijn, en hij kan pas uit die overtreding tegen zijn eigen kerkelijke papieren uitkomen, door zichzelf, en (zooveel 'aan hem ligt') daardoor zijn kerk te verhinderen, nog langer op twee gedachten te hinken. En aan dezen kant van de scheidslijn is dan de daad der gehoorzaamheid: het open staan, elken dag, voor de hereeniging met de zich tot de gehoorzaamheid in het instituut bekeerende geloovigen.

c. Een derde oorzaak van quietisme zien wij in de fatale onderscheiding tusschen „wezen” en „wel-wezen”. Het „wezen” heet de kerk, het „wel-wezen” zou dan een kerk zijn zonder dat knellende instituut.

Maar zóó wordt voorbijgelopen aan de ernstige kwestie, die wij aan de orde stelden. Men gaat zoo het instituut beschouwen als een ópgelegd iets, waaraan men niet ontkomen kan, tot nu toe. En, zoo zegt men dan, al zou het voor het „wel-wezen” inderdaad goed zijn, wanneer het instituut verdween, het „wezen” wordt er toch niet door geraakt.

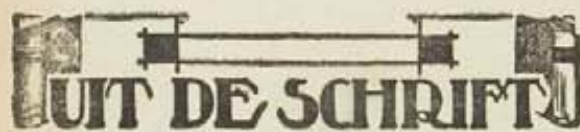
Maar, zoo antwoordden wij, het „wezen” van een verbondsverhouding is, dat niet alleen God werkt naar ons toe, maar wij naar Hem toe. Het „wezen” is voor wat ons betreft: het gehoorzaam zijn; het „wezen” is: de leer in het leven bewijzen, doen wat men houdt voor plicht. Tot het „wezen” der verbondsrelatie behoort dus ook de trouw aan God in het instituut, elken dag, ongeacht de kwade gevolgen, die de ongehoorzaam ons erom mochten willen laten lijden.

Laat ons, voor het afwijzen van die valsche onderscheiding tusschen „wezen” en „wel-wezen” toch eens ernstig ons bezinnen over wat Dr J. Ch. Kromsigt heeft opgemerkt in zijn dissertatie over Wilhelmus Schortinghuis. Eene bladzijde uit de geschiedenis van het piëtisme in de Gereformeerde Kerken, Nederland, Groningen, Wolters, 1904, dissertatie van Utrecht. Men begrijpt, waarom ik juist dezen naam noem. Dr J. Ch. Kromsigt was de tweede Leidsche redenaar. En niet alleen dit, er is van de zijde der heden-daagsche confessioneelen in de dagen van de October-herdenking, en daarvoor, zooveel moeite gedaan, om De Cock te dringen in den hoek, waar Schortinghuis en de zijnen stonden. Welnu, het is geen debaters-handigheidje, maar een serieus verzoek, om al weer „de heele kudde naar buiten te laten gaan”, wanneer wij wijzen op deze dissertatie. Daaruit kan men zien, hoe het piëtisme en het quietisme juist zich den dood gegeten heeft aan heel die fatale onderscheiding tusschen „wezen” en „wel-wezen” in het gelooven.

Nu is gelooven een werkwoord. En instituut is ook een werkwoord. Beide zijn permanente gehoorzaamheids-verrichtingen, die de verbonds-God van ons eischt. Laat men dus ook op dit terrein vlieden van Schortinghuis, en van het piëtisme. En laten wij ons samen bekeeren tot het gereformeerde denken, dat aan deze scholastiek den rug toekeert, en zich keert tot God, met de belofte, en de daad, van trouw in het instituut.

Dan wordt het laatste woord niet de uitroep: in 1834 was het verbond er al, wee hem, die de schaar er in zette. Maar het laatste woord wordt dan een vraag: het verbond was er in 1834, wie hebben het gehouden?

K. S.

Het Recht van den Sterkste en de Sterkte van het Recht.

Toen zeide Jezus tot hem: Keer uw zwaard weder in zijne plaats; want allen die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan. Of meent gij dat Ik Mijnen Vader nu niet kan bidden, en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten. Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alzóó geschieden moet?

Matth. 26: 52, 53, 54.

Indien iemand voor gevangenschap bestemd is, gaat hij in gevangenschap. Indien iemand bestemd is, met het zwaard gedood te worden, moet hij met het zwaard gedood worden. Hier is de lijdzaamheid en het geloof der heiligen. 1)

Openb. 13: 10.

Wanneer Christus in Gethsémané Petrus beveelt zijn zwaard weer op te steken, dan is dat — wij zagen het reeds — vanwege de erkenning, die Hij profeteert, dat het zwaard, dat aan „deze wereld” van nu ontleend is, niet in staat zal zijn, een werkelijke oplossing te brengen, laat staan: een laatste oplossing. Het zwaard is nooit „beslissend”.

Waarom is het zwaard niet beslissend? Ons zwaard? Het zwaard van „deze wereld”?

Dat is hierom, dat „ons” zwaard uitgaat van een stelling, die bij God bewezen is valsch te zijn. Het zwaard immers gaat uit van „het recht van den sterkste”. Het bouwt daarop voort. Het grondt op dat axioma zijn „moraal”.

Maar daarom is alle vermijdbaar zwaard-gebruik ook zoo dwaas. Wie het niet noodgedwongen, doch vrijwillig, eigenwillig, met wellust ter hand neemt, zondigt tegen de waarheid, en springt over haar diepe afgronden zoo maar heen. Want het „recht van den sterkste” bestaat niet. De sterkste beweert slechts, dat hij als zoodanig recht heeft. Hij loopt telkens maar weer heen over de vraag, of „kunnen” inderdaad het zelfde als „mogen” is. Hij weet eigenlijk wel, dat het zoo niet is, en toch wordt gehandeld, alsóf het zoo is. Zoo vaak dus het zwaard den sterkste dienen moet, om zijn beweerde „recht” zonder rechtsbewijs te handhaven, is hij, indien hij het niet noodgedwongen doch wellustig ter hand neemt, misdadiger en leugenaar. Knoopen doorhakende, legt hij nieuwe knopen: het eigen werk van moordenaars en leugenaars.

Daarom zegt de Christus tot Simon Petrus, dat Hij in dezen nacht van lijden, en van borgtocht, en van wereldverlossing, tusschen „kunnen” en „mogen” geen gelijkheidsteeken plaatsen wil. Twaalf legioenen van engelen zou Hij, wat het „kunnen” betreft, tot zich kunnen doen komen; een macht dus, die in staat is, Kafafas' geweld te doorbreken. Deze engelen-wacht zou Hem, wat het „kunnen” aangaat, met één slag boven Zijn moordenaars vermogen uit te heffen. Indien dus sterkte tevens recht ware, zou Christus met één mobilisatie-woord, gericht tot de legers van de engelen van Zijn Vader, kunnen volstaan, ten einde met één slag-bij-de-gratie-van-„het-recht-van-den-sterkste” ontheven te zijn aan alle geweld: Hij spreekt hier naar den mensch en dus in den potentialis. 2)

Maar Hij wil niet alzoo. Liever blijft Hij spreken in den realis: het zwaard van Góð slaat heden naar den eenigen herder. En het móét alzoo geschieden. De Schriften immers worden vervuld worden? Hebben die Schriften niet geroepen om de sterkte van het recht? Ja, al te zamen hebben zij gezegd, dat het recht zijn loop moest hebben, en dat daarom de verzoening slechts door voldoening kon geschieden. Verzoening, dat is sterkte. Voldoening, dat is recht. Sterkte door recht. Sterkte van het recht. Sterkte voor de rechtvaardigen uit den Rechtaardige en Rechtaardigmaker; onder de menschen, den Menschenzoon!

En daarom zal Hij niet tusschen onze zwaarden van beneden zich heen en weer laten werpen, de zwaarden van Petrus of van Kafafas. Want dan zou Hij zelf in dit beslissend uur het recht van den sterkste proclameeren, en daarmee levens zondaar zijn voor God, de laatste zondaar, de tweede Adam, maar dan, als de eerste, afgevallen van God. Neen, Hij zal naar de Schriften lijden, en de sterkte van het recht uit kracht van zijn eigen verlorenheid en machteloosheid voor ons gronden.

* * *

Daarmede is dan Christus tevens Leidsman van de zijnen straks geworden. Openbaring 13: 10 wijst ons daarin den weg. Althans, indien men dat vers, anders dan de Statenvertaling het doet, leest naar de oorspronkelijke bedoeling. Feitelijk staat er dit: indien iemand voor gevangenschap bestemd is, gaat hij in gevangenschap. Indien iemand bestemd is met het zwaard gedood te worden, moet hij met het zwaard gedood worden. Hier is de volharding en het geloof der heiligen. (Prof. Greijdanus 3).

O neen, dit is geen woord uit de krijgsmanskunst, of uit het krijgsmansrecht, dat in het door „deze wereld” ontworpen verkeer geldt. Het is ook niet een woord, dat binnen dezen verkeerskring de verzellingsheid, het niet-wederstaan predikt. Was het zóó bedoeld, dan zouden in Openbaring 11 de „twee getuigen”, die vertegenwoordigers zijn „van al de ware en getrouwe ambtsdragers en kerkelijke dienaren van Christus’ hemelvaart af tot den jongsten dag toe”, 4) niet kunnen geteekend zijn naar het beeld van Mozes en Elia, die immers allerminst de leer van het niet-wederstaan hebben gehuldigd. 5) Neen, hier spreekt Openbaring 13 van een toestand, waarin de geloovigen om hun trouw aan God tenslotte gebracht zullen worden door de overmacht der

vijanden. Het is tenslotte hun definitieve staat, de toestand, waarin ten laatste verzet niet meer mogelijk is. Het gaat over de verbondskinderen, die — zoover is het tenslotte gekomen — door den vijand reeds bestemd zijn in gevangenschap te worden weggeleid: verzet baat niet meer. Het gaat over heiligen, die feitelijk weggeleid worden in gevangenschap en veroordeeld zijn tot den dood: verzet baat niet meer.

Zulk een heilige nu weet, wijl hij geloovige is, dat alzoo óók voor hem de Schriften moeten vervuld worden; dat zóó voor hem Gods weg zich aftekent. Gods weg, die eindelijk duidelijk zichtbaar wordt in de niet meer tegen te houden feitelijkheid der bittere eindgeschiedenis. De weg van God, die Hem door lijden slechts verheerlijken wil.

Is het dan eenmaal met de getuigen van God zóóver gekomen, dan hebben zij niet langer te hunkeren, met een gebaar van verlangen, naar een wederkeer tot het slagveld, waarop men op het wapen van het „recht van den sterkste” vecht. Neen, — in hun stervensgang hebben zij „heilige handen op te heffen naar boven”, geloovende, dat zij heden staan in die betere wereld van „de sterkte van het recht”. De „lijdzaamheid en het geloof der heiligen” zullen dan ook hierin hebben uit te komen, dat zij in hun laatste gang niet de zwakte vertoonen van te verlangen, in hun laatste uren nog wel, staande dus voor de „poort des hemels”, naar een hun zelf tenslotte „vreemde”, „kracht”, naar een „kracht-wapen”, dat zij nooit anders dan noodgedwongen hanteeren wilden, toen zij nog leefden, en dat God zelf hun thans uit de handen liet slaan, in hun sterven. Ze moeten dus niet, gebonden en naar de slachbank geleid, nog eens als de vrouw van Lot „omzien” naar de stad, waar ze eens mochten wonen, maar thans op het punt staan uitgeleid te worden: een stad, die geen andere UITERSTE verkeersmiddelen heeft, dan die uit het tuighuis van de wereld-van-vandaag komen. Ze moeten niet meer, in het uur van ’tsterven, in stee van óp te zien naar den hemel, nog eens met scheele oogen óm-zien naar dat tuighuis, waarvan thans de vijanden van de kerk beheerders zijn geworden. Want — kregen zij als wereld-wapendragers eindelijk hun bij God eervol emeritaat, emeritaat in deze wereld van de menselijke zwaarden, laat hen dan verder afzien van de menschenstad van ’t „Recht-van-den-Sterkste”, opdat zij, niet al zuchtend, doch al zingend ingaan in de stad, die „Sterkte-van-het-Recht” voor hen gebouwd heeft, die stad, waarvan de kunstenaar en bouwmeester God de Heere is, en waarvan de hoeksteen is gelegd: hun Heere Jezus Christus.

Laat hen op dezen bodem-van-geloof gaan staan, en zie, hun voeten staan dan in de poorten van Jeruzalem. En dat andere zwaard van Psalm 149, het zwaard van de Sterkte van het Recht, is „in hun hand”, gelijk de liederen hammaaloth definitief zijn „in hun mond”.

K. S.

- 1) Vgl. voor de vertaling (naar Prof. Greijdanus) dit stuk zelf.
- 2) Over wat „zou kunnen”.
- 3) Over wat werkelijk is.
- 4) Ook anderen vatten den tekst zoo op.
- 5) Prof. Greijdanus.
- 6) Juist hun daden-van-wederstand zijn het punt van vergelijking, in Openb. 11, tusschen hen en de „twee getuigen”. Kan men zeggen, dat hun wederstand „totaal anders” is, dan die, welke met uitwendig geweld geschiedt? B.v., omdat de „getuigen”, „bidden”, hetwelk iets anders is, dan een zwaard hanteeren? Maar Mozes „bad” (de opgeheven handen!) tijdens, en terwille van een veldslag. En Elia „bad” om hongersnood (vgl. oorlogs-blokkade); en na zijn Karmel-gebed ging hij met het zwaard dooden. Zeker, de getuigen van Openb. 11 hebben „bevoegdheid”, en „bidden”. Ook strijden zij tegen vijanden van de kerk, geen primair-tegen-een-staat-gerichten oorlog voeren zij. Maar een kerkstrijd kan door een staat gevoerd worden (Rusland, ten deele Duitschland). De bedoeling is dus niet: geen uiterlijk geweld; doch deze: als uit de feiten gebleken is, dat de kans daartoe absoluut voor de kerk voorbij is, dan ook gaan in den dood, in de gevangenis als wie een (geloofs)DAAD doet.

Pluriformiteit der kerk en opigonisme (n. reeks). XVIII.

Ten aanzien van het fundeeren van de pluriformiteitsleer op den anders ook bij Bavinck steeds gezochten schriftuurlijken grondslag, ziet men voorts Bavinck al even zwak als Kuyper. Ook hij kiest positie, niet in een uitspraak der Schrift, doch in een bepaalden gang der historie, in den loop der feiten. „De wijziging”, zoo zegt hij, IV, 2e dr. 314, 4e druk 274, „welke de Reformatie in het Roomsche kerkbegrip aanbracht, had ook praktische gevolgen. De uniformiteit maakte voor goed plaats voor de pluriformiteit; verschillende belijdenissen traden na en naast elkaar op en gaven aan religie en kerk een gansch andere gedaante.”

Wij merken hiertegenover op, dat helaas óók Bavinck hier de pluriformiteit der „kerk” ver-

mengt „waarhe-
„voor g-
zij allen
bede on-
doorgev-
welke a-
tijd niet
riformite-
historis-
rijpe va-
„rooms-
Schrif-
leer kon-
Over d-
handeld-
thans! —
Eenz-
van de-
min of
kan me-
katholic-
1888. „I-
daar, „k-
kerkjes-
schappe-
Döllinge-
lijke ke-
goed be-
syncreti-
„hoe sch-
voor de-
voor hel-
een ong-
het Chr-
onder h-
ter hart-
veelv-
wordt er-
Dat n-
ik bij d-
aan. Dat-
zien, on-
heid nog-
gunne o-
neemt a-
den” —
heid. In-
waarhe-
omgeke-
dieper in-
„aanleid-
ongemer-
dieper c-
den eis-
kerk te-
nomen,
zichzelf:
„onder h-
wil op c-
het goe-
eenheid

Aäron

Ds H.
geschrev-
tot onde-
naam va-
heid toe-
Kerken”.

Wanne-
dan doe-
doen het-
slotte oo-
niet gem-
aan ons

De re-
hadden,

Het bo-
— blijke
„met d-
voor h-
schrijver
Gereform-
danken v-
die van
kerstenin-
dadelijk

„Woord-
looze cri-
dat zich
ford-groe-
„voorzier-
van „Lief-
man op
man. En
lijk hand-
den voor
en de cr-

Een tw-
niet besp-
karakter.
schrijver-
mededeel-
Het geva-
gelezene
staat, dat
te hebben
hart gaat